

GYÖRGYI KÁLMÁN EMLÉKEZETE

Hagyott bennünket gazdag életének alkonyán. Kihült tetemét szeretet kísérte utolsó útjára. De itt maradt számunkra lelkeségének az a része, amit az érzés és az érdem skáláján mérve mindenkor kegyelettel fogunk őrizni.

Amit magából adott, az mindig mások javára szolgált. Mint tanár, mint iskolai igazgató és mint rajzoktatási szakfelügyelő széles sugárkörben világított. Gondolatának, érzésének, lendületének és képességének javát azonban mégis leginkább a magyar iparművészet ügyének szentelte. Harmincöt évet töltött az Iparművészeti Társulatnál s harminchárom évet a Magyar Iparművészet szerkesztőségében. Finom és áldozatkész munkájával egy egész ember egész életének hivatását töltötte be. Eredményei nem is voltak egyszerű szorgalmi munkaeredmények, hanem jelentőségükben felfokozódnak kultúrpolitikai magaslatokig.

Az Iparművészeti Társulat karöltve a Múzeummal és Iskolával együtt élte át fiatalságának virágkorát. Sorsuk annyira egybefonódott, mint három testvére. A Múzeum gyűjtötte a mult dokumentumait, az Iskola készítette elő a jövőt s a jelen gondozása a Társulatra maradt. Ennek a feladatköre teljesedett be Györgyi személyében. Harmincöt éven át ő volt a magyar iparművészeti élet központja. Mint egy nagyszerű antenna felfogja a tervező művész, az előállító műiparos és a vásárló műbarát oldaláról jövő hullámokat, s a feléje irányuló vágyakat, törekvéseket, sőt álmokat is igyekezett realizálni. Helytállt mindig jóságosan, férfiasan és áldozatkészen. Legfeljebb ott vonult el szerényen, amikor az érdemek és sikerek jutalmát osztogatták.

Mint rajzoktató ő tanította a tanítókat tanítani. Azt akarta, hogy minden magyar gyerek szemével lássa és figyelje a valóság jelenségeit, de ugyanakkor lelkével érezze és becsülje meg a mult hagyományait.

Mint előadásrendező azt hirdette, hogy az iparművészet a nemzet számára nem fényűzés, nem kiváltságosak kedvtelése, hanem szerves része a nemzeti kultúrvagyonnak. A demokratizált művészet mindnyájunké. És ennek a művészetnek a szeretete már csaknem azonos fogalom a hazaszeretettel.

Mint kiállításrendező bel- és külföldön mindig csak azt emelte ki, ami kvalitás és ami magyar.

Mint szerkesztő pedig az egész magyar társadalmat vette munkába, — a lelkesedőket éppúgy, mint a közömbösekét vagy a tudatlanokat egyaránt. Rámutatott a mintaszerű külföldi példákra. Szociális érzéssel a szegény ember bútorára. Vallásos érzéssel az egyházművészetre. Főleg pedig propagálta, igyekezett hatóságokkal és magánosokkal megértetni az itthon született tárgyak és gondolatok megbecsülését. A legnehezebb időkben fenntartotta a kontinuitást, és a piszkos veszedelmekkel szemben segített mindenkin, aki arra rászorult, s minden válságon át, minden munkában, harcban megvédelmezte a Társulat kincseit a maguk sértetlenségében.

Györgyi Kálmánnak mint kultúrpolitikusnak egyik legnagyobb érdeme, hogy a művészet és a mesterség közt lebegő iparművészetünket a magyar népművészet biztos talajához igyekezett kapcsolni. Gondolatvilágában ugyanis az élt, hogy a magyar iparművészetet mindenképpen olyan műveltségbeli egységbe kell foglalni a népművészettel és a háziiparral, mint amilyen egység ma már a magyar zene és a Petőfi—Aranyon nyugvó magyar nyelv és irodalom.

Innét van az, hogy lankadatlan buzgalommal gyűjtötte a magyar népművészet emlékeit, pedig valójában ez a feladatkör nem is tartozott az Iparművészeti Társulathoz. Gyűjtötte e művelődési kincseket s körülhordozta a világkiállításokon a diadalmas magyar iparművészet mellett, hogy ezek is segítsék megjavítani a világvéleményt rólunk s felkeltsék a bizalmat népünk képességei felől. Eljuttatta a népművészet megtermékenyítő hatását az iskolákba, múzeumokba és az iparművészet gyakorló műhelyeibe is. Megérkezik Széchenyinek ahhoz a gondolatához, hogy „a műveltség erő!” Sőt tovább menve addig, hogy a magyar művészet magyar nemzeti erő; a magyar iparművészet pedig nemcsak nemzeti, hanem nemzetgazdasági erőtenyező is.

Györgyi Kálmán olyan „világító ember“, aki mint tanító, író, szervező erő, muzeológus és kultúrpolitikus egyaránt megmutatta számunkra, miként kell önzetlen munkaszeretettel — az egyéni érdekeken túl szolgálni a hivatást s ezzel szolgálni a művészetet és a hazát.

CZAKÓ ELEMÉR